

1. Demografický vývoj

Sídelní struktura

Sídelní struktura Jihomoravského kraje je v posledních letech stálá, je zde 673 obcí.

Jihomoravský kraj se rozlohou řadí na čtvrté místo mezi 14 kraji Česka. Sídelní struktura je od roku 2006 stálá a tvoří ji 673 obcí. K 31. 12. 2024 bylo v kraji 50 měst, 41 městysů, 581 obcí a 1 vojenský újezd. „Nejmladším“ městem, a to od 27. 8. 2018, je Veverská Bítýška v okrese Brno-venkov, „nejmladším“ městysem jsou od 26. 4. 2024 Dyjákovice v okrese Znojmo. Podle správního členění je kraj tvořen 7 okresy, resp. 21 správními obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP), resp. 34 správními obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POU).

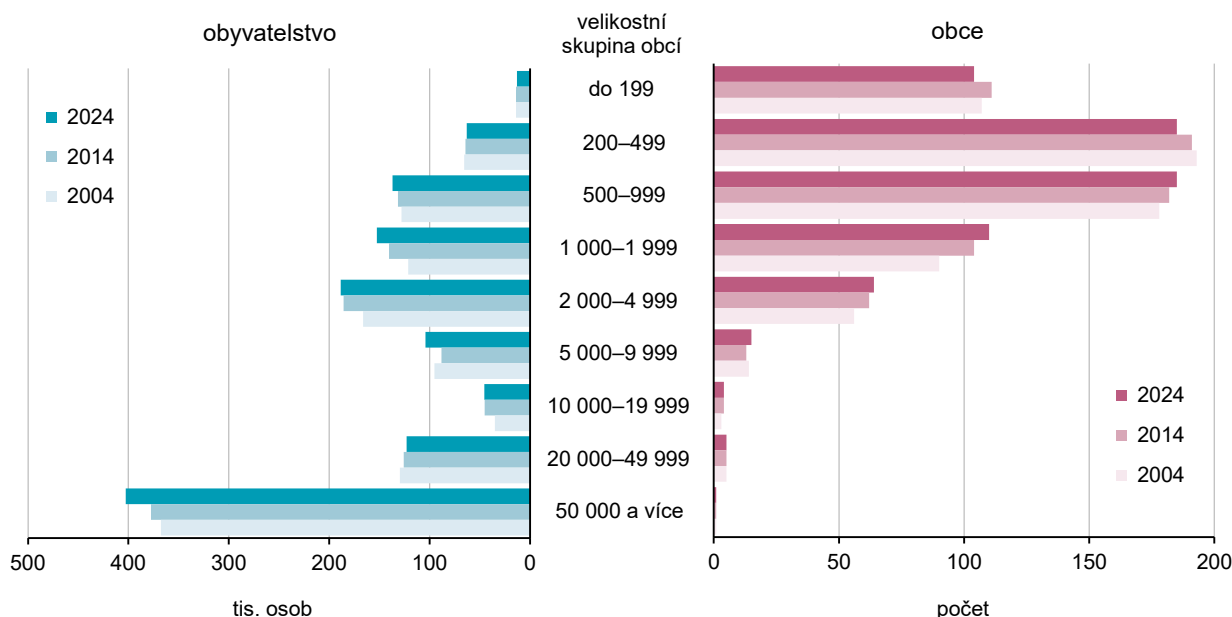
V roce 2016 se rozloha kraje změnou hranic vojenského újezdu Březina snížila o 722 hektarů.

Podle zákona č. 15/2015 Sb., se katastrální území vojenského újezdu Březina k 1. 1. 2016 zmenšilo o 854 ha, z toho 722 ha přešlo z území Jihomoravského kraje do území Olomouckého kraje (do katastrálního území 5 obcí sousedících s VÚ Březina). Rozloha kraje k 31. 12. 2024 činila 7 188 km², na kilometr čtvereční připadlo 171,0 obyvatel, hustota osídlení byla mezi kraji 3. nejvyšší (po Praze a Moravskoslezském kraji).

538 obcí v kraji má pouze jednu část.

Obce v kraji mají celkem 908 částí obcí. Je zde 538 obcí, které mají jen jednu část, 75 obcí, které mají 2 části a 17 obcí se 3 částmi. Nejvíce částí má Brno (48), Letovice (17) a Vyškov (13).

Graf 1.1 Sídelní struktura Jihomoravského kraje ve vybraných letech (k 31. 12.)

V Brně žije téměř třetina obyvatel kraje.

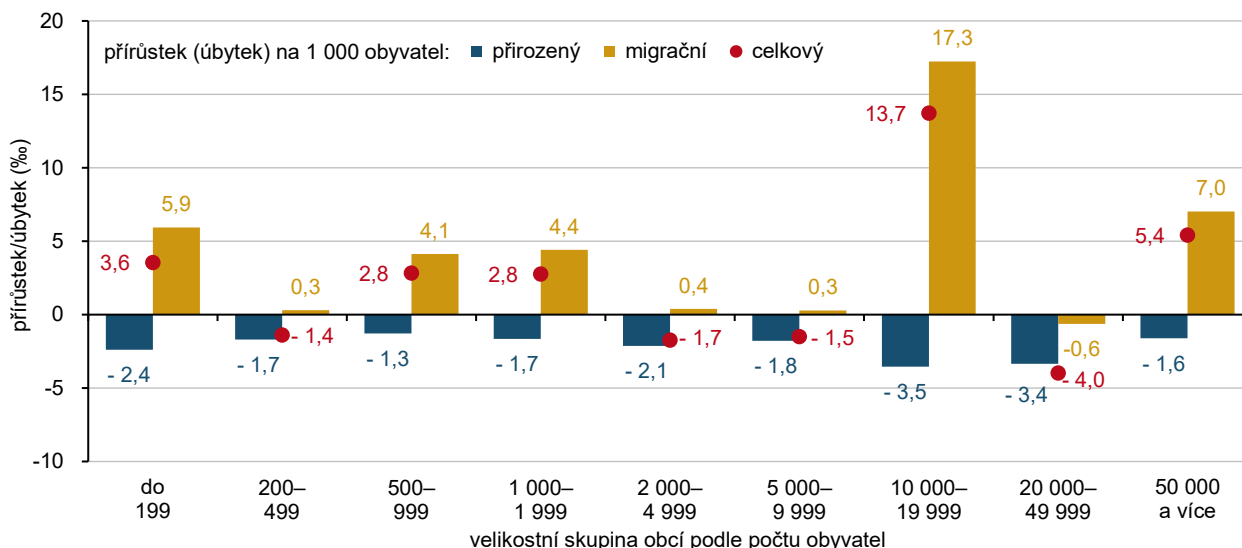
V rozdělení 673 obcí do velikostních skupin podle počtu obyvatel je na jedné straně Brno jako zástupce největší velikostní skupiny a 5 měst ve velikostní skupině 20 až 50 tisíc obyvatel. Na druhém pólu je 104 obcí, v každé z nich žije méně než 200 obyvatel (vojenský újezd Březina nemá žádné obyvatele). Největší počet obcí Jihomoravského kraje se nachází ve velikostních skupinách 200 až 499 obyvatel a 500 až 999 obyvatel. Každá z těchto skupin zahrnuje shodně 185 obcí, což dohromady představuje 55,0 % všech obcí v kraji, ale z pohledu počtu obyvatel zde žilo pouhých 16,3 % obyvatel kraje. Ke krajním skupinám velikostního rozpětí obcí lze uvést, že v Brně žila téměř třetina obyvatel kraje (32,8 %), naproti tomu v nejmenších obcích žilo pouze 1,1 % obyvatel kraje.

Mezi obce s 20 až 50 tisíci obyvateli patří 5 okresních měst.

V porovnání s rokem 2014 je nejvýraznější změnou pokles počtu obcí s počtem obyvatel nižším než 200 (snížení o 7 obcí) a zvýšení počtu obcí s 1 až 2 tisíci obyvateli (zvýšení o 6 obcí). S výjimkou roku 2021, kdy se zařadilo do nižší velikostní skupiny město Blansko, do velikostní skupiny obcí s 20 až 50 tisíci obyvateli patřilo 5 okresních měst.

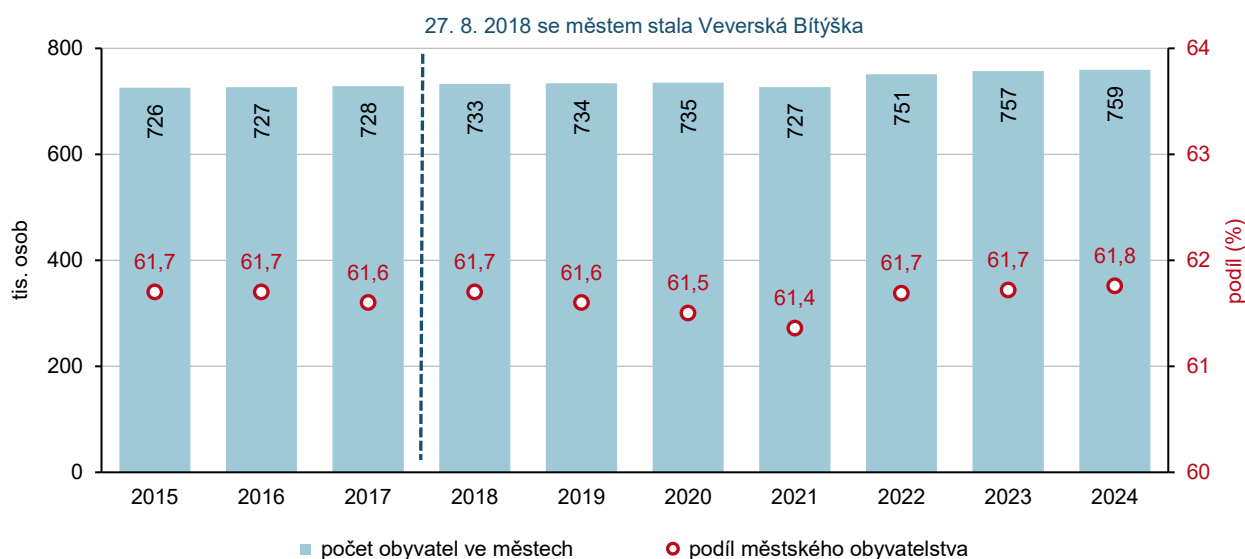
Graf 1.2 Pohyb obyvatelstva podle velikostních skupin obcí Jihomoravského kraje k 31. 12. 2024

Nejvýraznější relativní úbytek obyvatel zaznamenala okresní města.

Ve všech velikostních skupinách obcí byl zaznamenán meziroční přirozený úbytek. Nejvýraznější přirozený úbytek, jak je zřejmé z grafu, byl v obcích 10 až 20 tisíc obyvatel a také ve velikostní kategorii okresních měst (20 až 50 tisíc obyvatel). V obcích všech velikostních skupin byl zaznamenán přírůstek obyvatel stěhováním s výjimkou okresních měst, která zaznamenala mírný migrační úbytek (-0,6 ‰). Nejvyšší migrační přírůstek v relativním vyjádření byl zaznamenán v obcích ve skupině od 10 do 20 tisíc obyvatel, zde byl zaznamenán i nejvyšší celkový přírůstek počtu obyvatel. K nejvýraznějšímu celkovému relativnímu úbytku obyvatel došlo ve velikostní skupině od 20 do 40 tisíc obyvatel.

Graf 1.3 Počet obyvatel ve městech a podíl městského obyvatelstva v Jihomoravském kraji (k 31. 12.)¹⁾

¹⁾ od r. 2021 v počtu obyvatel promítnuty výsledky SLDB 2021 - není srovnatelné s předchozími roky

Nejvýraznější relativní úbytek obyvatel zaznamenala okresní města.

Ve všech velikostních skupinách obcí byl zaznamenán meziroční přirozený úbytek. Nejvýraznější přirozený úbytek, jak je zřejmé z grafu, byl v obcích s 10 až 20 tisíci obyvatel a také ve velikostní kategorii okresních měst (20 až 50 tisíc obyvatel). V obcích všech velikostních skupin byl zaznamenán přírůstek obyvatel stěhováním s výjimkou okresních měst, která zaznamenala mírný migrační úbytek (-0,6 ‰). Nejvyšší migrační přírůstek v relativním vyjádření byl zaznamenán v obcích ve skupině od 10 do 20 tisíc obyvatel, zde byl zaznamenán i nejvyšší celkový přírůstek počtu obyvatel. K nejvýraznějšímu celkovému relativnímu úbytku obyvatel došlo ve velikostní skupině od 20 do 50 tisíc obyvatel.

Počet obyvatel ve městech se zvýšil pouze zásluhou stěhování, nejmenším městem byly Jevišovice.

V 50 městech Jihomoravského kraje žilo na začátku roku 2024 celkem 757 127 obyvatel. K 31. 12. 2024 zde podle předběžných výsledků žilo již 759 219 obyvatel, v průběhu roku se tak počet obyvatel ve městech zvýšil o 2 092 osob. Podíl městského obyvatelstva na konci roku 2024 činil v kraji 61,8 %, proti roku 2023 se víceméně nezměnil. Zvýšení počtu obyvatel měst je pouze zásluha stěhování – do jihomoravských měst se přistěhovalo o 3 707 obyvatel více, než se z měst vystěhovalo. Nicméně meziročně byl migrační přírůstek poloviční. Za tímto poklesem stály zejména osoby, kterým na konci března skončila platnost dočasné ochrany, a nepožádaly si o její prodloužení. Počet obyvatel měst by přirozenou cestou klesl – ve městech se narodilo o 1 615 osob méně, než jich zemřelo. Co do počtu obyvatel jsou nejmenším městem v Jihomoravském kraji stejně jako v předchozích letech Jevišovice v okrese Znojmo (na konci roku 2024 zde žilo po meziročním přírůstku 9 osob celkem 1 159 obyvatel), následované Olešnicí v okrese Blansko (1 620 obyvatel) a Klobouky u Brna v okrese Břeclav (2 476 obyvatel). Největším městem je s převahou Brno s téměř 403 tisíci obyvatel, druhé Znojmo má přes 34 tisíc obyvatel a trojici největších jihomoravských měst uzavírá Břeclav s necelými 25 tisíci obyvatel.

Počet a pohyb obyvatel

Počet obyvatel kraje se zvýšil, na přírůstku se podílelo ale jen stěhování.

V Jihomoravském kraji žilo na počátku roku 2024 celkem 1 226 749 obyvatel. K 31. 12. 2024 v kraji žilo 1 229 343 obyvatel, v průběhu roku se tak počet obyvatel kraje zvýšil o 2 594 osob. Jihomoravský kraj má mezi kraji Česka 3. nejvyšší počet obyvatel (po Středočeském kraji a Praze). Na přírůstku počtu obyvatel se podílelo pouze stěhování, do kraje se přistěhovalo o 4 965 osob více, než se z kraje vystěhovalo. Přirozenou cestou by se počet obyvatel snížil, neboť zemřelo o 2 371 osob více, než se živě narodilo. Celkový počet obyvatel se kromě Jihomoravského kraje zvýšil už jen v hl. m. Praze, Středočeském a Plzeňském kraji, v Česku vzrostl o 8,9 tis. osob, a to v drtivé míře zásluhou migrace.

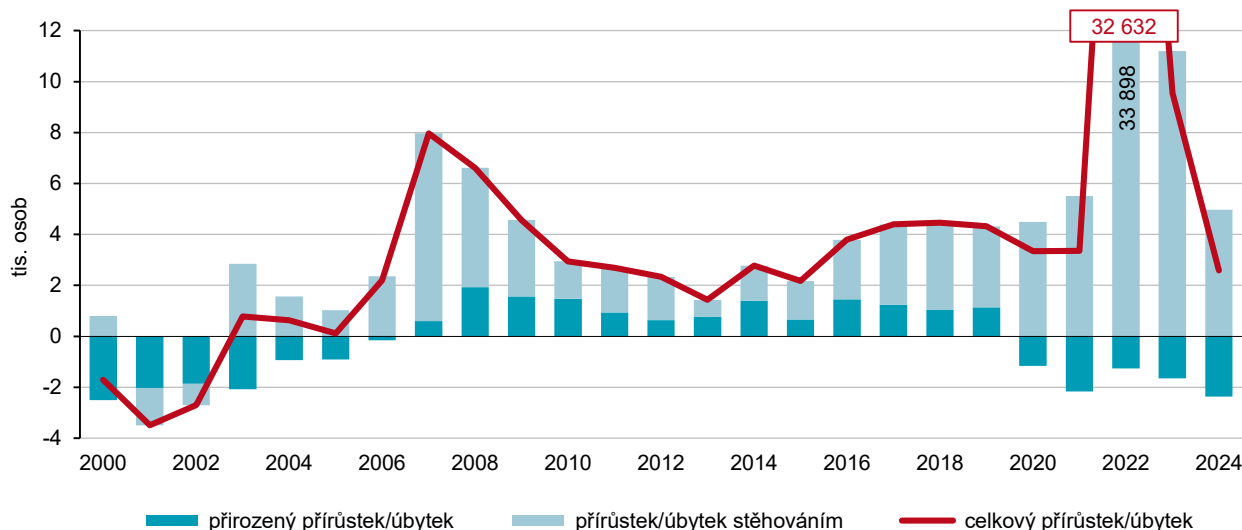
Počet obyvatel kraje se s výjimkou korekce po sčítání v roce 2021 zvyšuje již 21. rok.

V Jihomoravském kraji se počet obyvatel zvýšil v okresech Brno-město (o 2 173 obyvatel), Brno-venkov (o 1 086 obyvatel), Vyškov (o 560 obyvatel) a Blansko (o 242 obyvatel). Nejvýraznější úbytek obyvatel byl zaznamenán v okrese Břeclav (o 744 obyvatel). Ve všech okresech kraje byl vykázán přirozený úbytek obyvatel, okresní nárůsty počtu obyvatel jsou tudíž důsledkem kladného migračního salda. Okresy Břeclav a Hodonín navíc vykázaly i úbytek obyvatel vystěhováním. Počet obyvatel Jihomoravského kraje se zvyšuje (s výjimkou korekce po sčítání v roce 2021) nepřetržitě již od roku 2003 (tedy 21 let). Obnovil se bilanční pokles počtu obyvatel v okrese Hodonín, který je zaznamenáván od roku 1995 a zastavil se pouze v roce 2022 zásluhou migrace v důsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. Počet obyvatel nepřetržitě roste od roku 1993 v Brně-venkově a od roku

2002 v okrese Vyškov (opět s výjimkou roku 2021, kdy se počet obyvatel snížil v důsledku kalibrace statistik na výsledky Sčítání 2021).

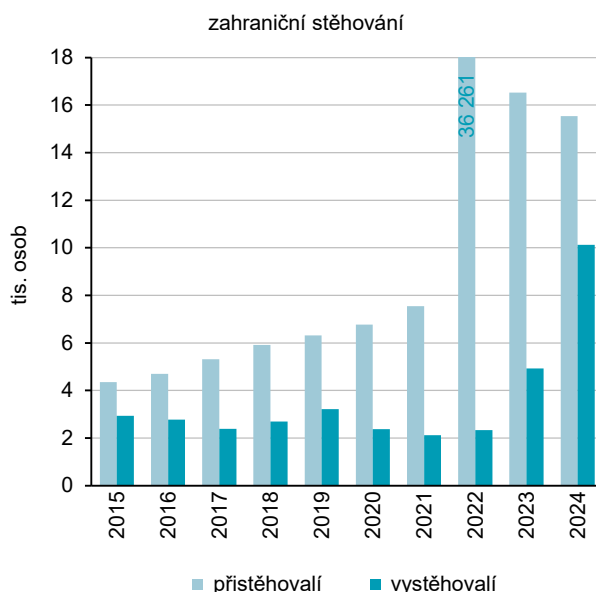
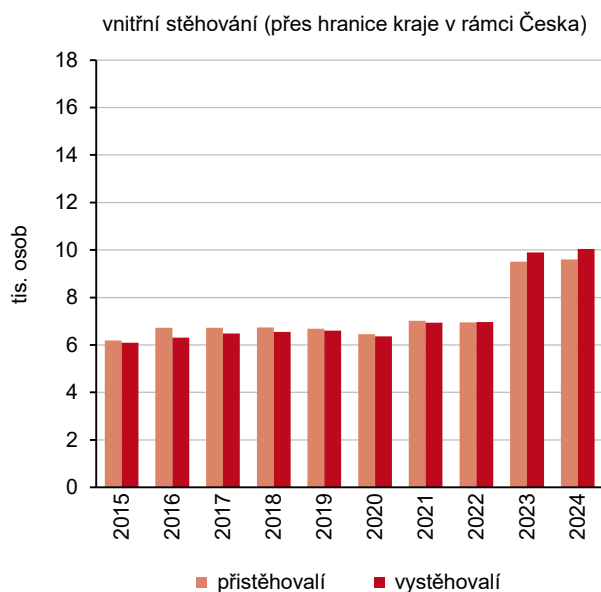
Graf 1.4 Pohyb obyvatel v Jihomoravském kraji

Již pátý rok po sobě byl zaznamenán úbytek obyvatel přirozenou cestou.

V letech 2007 až 2019, tedy 13 let, se v kraji na celkovém přírůstku obyvatel kladně podílel i přirozený přírůstek. V letech 2020 až 2024 však (částečně i vlivem epidemiologické situace) počet zemřelých výrazně převýšil počet živě narozených. V roce 2020 byl přirozený úbytek 1 156 osob, v roce 2021 dosáhl 2 161 osob, v roce 2022 klesl na 1 266 osob, v roce 2023 vzrostl na 1 657 osob, v roce 2024 dosáhl již uvedený úbytek 2 371 osob. Od počátku tisíciletí pouze v letech 2010, 2013 a 2014 přirozený přírůstek převýšil migrační přírůstek. V roce 2010 to bylo převýšení nepatrné (o 2 osoby), v roce 2013 rozdíl činil 120 osob a v roce 2014 pak 31 osob. Nejvyšší přirozený přírůstek byl zaznamenán v roce 2008 (+1 934 osob), nejvyšší úbytek pak v roce 2000 (-2 503 osob) a v roce 2024 (-2 371 osob).

Graf 1.5 Stěhování v Jihomoravském kraji

Většina přistěhovalých z ciziny mířila do Brna.

Do Jihomoravského kraje se od začátku roku 2024 přistěhovalo 25 138 osob, tedy o 892 osob méně než ve srovnatelném období předcházejícího roku. Z ostatních krajů Česka se přistěhovalo 9 597 osob (38,2 % přistěhovalých), ze zahraničí 15 541 osob (61,8 % přistěhovalých). Přes 60 % přistěhovalých z ciziny mířila do Brna, téměř 14 % do okresu Brno-venkov.

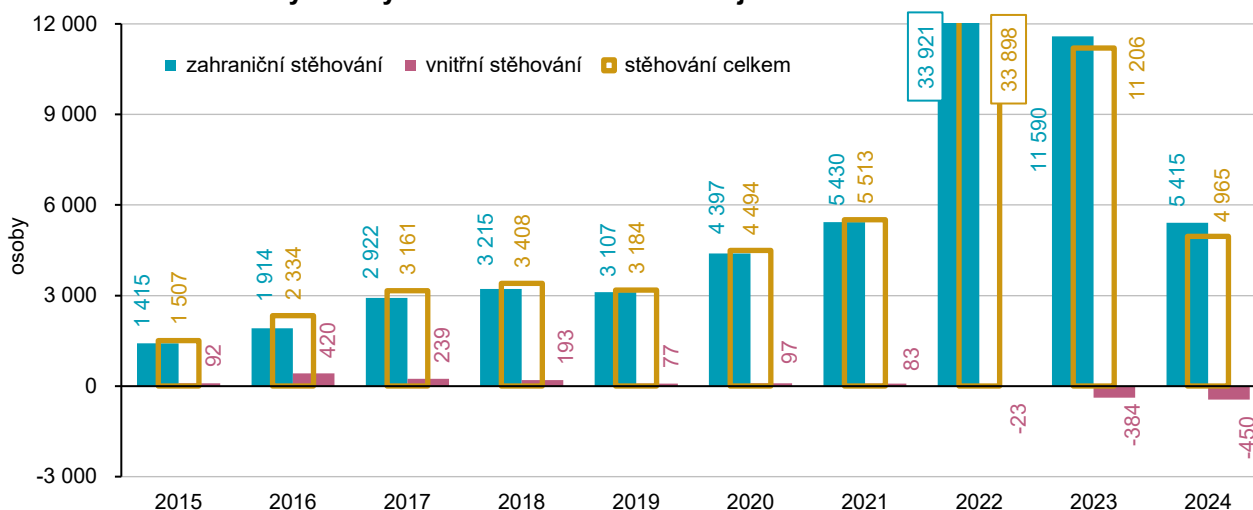
Do zahraničí v roce 2024 mířila polovina vystěhovalých.

Z kraje se v roce 2024 vystěhovalo 20 173 osob (meziročně o 5 349 osob více – jak již bylo zmíněno, za tímto nárůstem jsou především osoby, kterým na konci března skončila platnost dočasné ochrany, a nepožádaly si o její prodloužení). Do ostatních krajů Česka se vystěhovalo 10 047 osob, 10 126 vystěhovalých (tj. 50,2 %) zamířilo do zahraničí. Saldo vnitřního stěhování bylo záporné – z jiných krajů se přistěhovalo o 450 osob méně, než se do jiných krajů Česka vystěhovalo. Saldo zahraničního stěhování bylo kladné (počet přistěhovalých z ciziny převýšil počet do ciziny vystěhovalých o 5 415 osob), počet obyvatel v kraji se tak stěhováním zvýšil o 4 965 osob.

Saldo zahraničního stěhování výrazně převyšovalo saldo stěhování vnitřního.

V uvedeném grafu je znázorněn rozklad přírůstku či úbytku obyvatel stěhováním na saldo vnitřního a zahraničního stěhování za roky 2015 až 2024. V roce 2024 (stejně jako v předcházejícím roce a v roce 2022) bylo saldo vnitřního stěhování záporné, saldo zahraničního stěhování po skokovém růstu v roce 2022 (v důsledku již zmíněného konfliktu na Ukrajině) pokleslo a víceméně se vrátilo na úroveň roku 2021. Kladné saldo zahraničního stěhování bylo dominující během celého zobrazeného období. Podíl salda vnitřního stěhování na celkovém migračním přírůstku se pohyboval od 18,0 % v roce 2016 po -9,1 % v roce 2024.

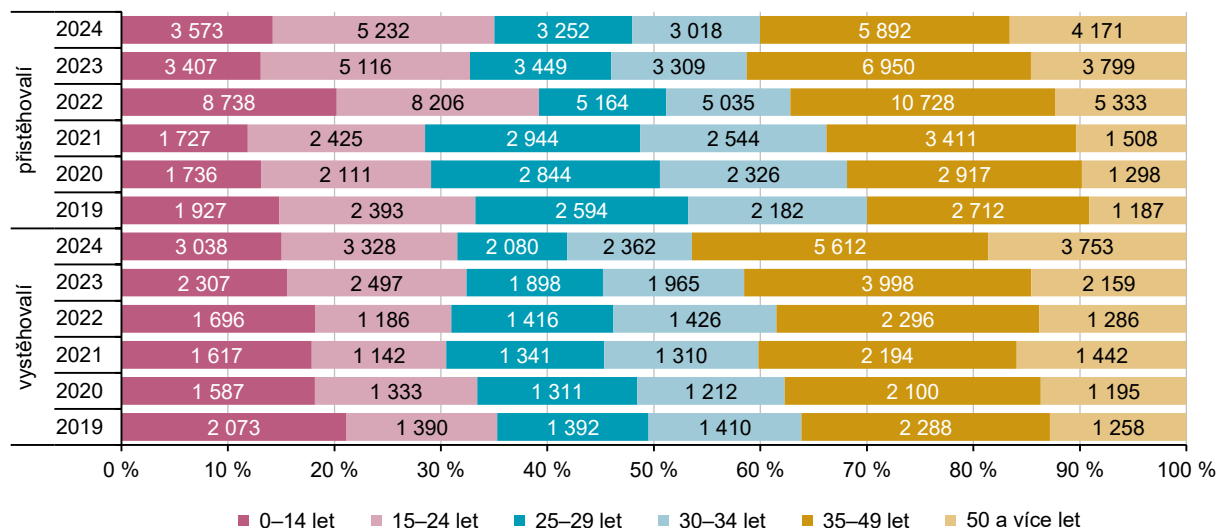
Graf 1.6 Přírůstek či úbytek obyvatel v Jihomoravském kraji stěhováním

Věková struktura přistěhovalých se mírně změnila.

Ve věkové struktuře přistěhovalých tvořily v roce 2021 nadpoloviční většinu osoby ve věku 15 až 34 let (v letech 2015 až 2021 v průměru 55,1 %). V roce 2022 zastoupení této věkové skupiny však pokleslo na 42,6 %. V následujících letech se ustálilo na necelých 46 %, v roce 2024 konkrétně na hodnotě 45,8 %. Meziročně nejvýrazněji narostlo zastoupení ve věkové skupině 15 až 19 let (o 1,0 procentního bodu), nejvýraznější pokles zaznamenali přistěhovalí ve věku 40 až 44 let (minus 1,5 procentního bodu). U vystěhovalých zastoupení věkové skupiny 15 až 34 let meziročně pokleslo na 38,5 % vystěhovalých (průměr let 2015 až 2023 byl 42,9 %). Nejvýraznější meziroční nárůst vystěhovalých zaznamenala věková skupina 55 až 59 let (o 1,3 procentního bodu), pokles pak vystěhovalí ve věku 25 až 29 let (minus

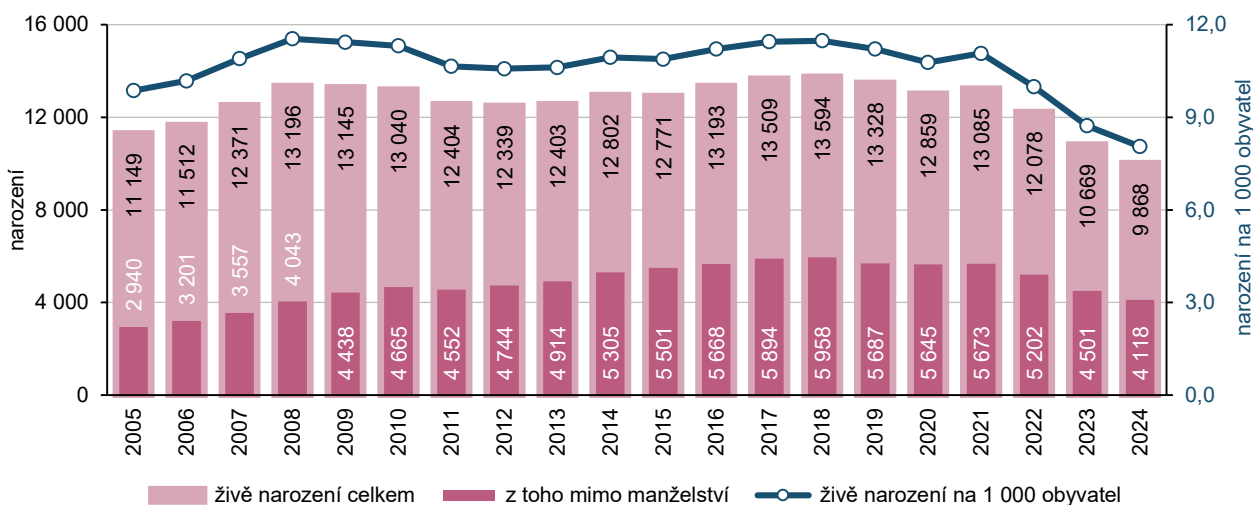
2,5 procentního bodu). V letech 2015 až 2021 převažoval počet vystěhovaných přistěhovaných (záporné saldo stěhování) povětšinou v pětiletých věkových kategoriích spadajících do rozmezí 5 až 14 let a od 55 let výše. Počet přistěhovaných převyšoval v tomto období vystěhované (kladné saldo migrace) v pětiletých věkových skupinách 15 až 34 let. V roce 2022 bylo kladné saldo stěhování u všech uvedených věkových skupin, v roce 2023 u všech věkových skupin s výjimkou skupiny 80 a více let, v roce 2024 vykázaly záporné saldo stěhování věkové skupiny od 45 do 59 let.

Graf 1.7 Stěhování v Jihomoravském kraji podle věku

Narození

Počet živě narozených dětí byl nejnižší za posledních 23 let.

Počet živě narozených v Jihomoravském kraji byl v roce 2024 za posledních 23 let nejnižší. V kraji se živě narodilo 9 868 dětí, což bylo o 801 dětí méně než v roce 2023. Hrubá míra porodnosti klesla z hodnoty 11,07 v roce 2021 na 8,05 živě narozených na 1 000 obyvatel v roce 2024 – i tak byla mezi kraji po Praze a Vysočině 3. nejvyšší a nad úrovní průměru Česka (7,74 ‰). V kraji byla nejvyšší porodnost v okrese Brno-město, kde na jeden tisíc obyvatel připadlo 8,61 živě narozených dětí.

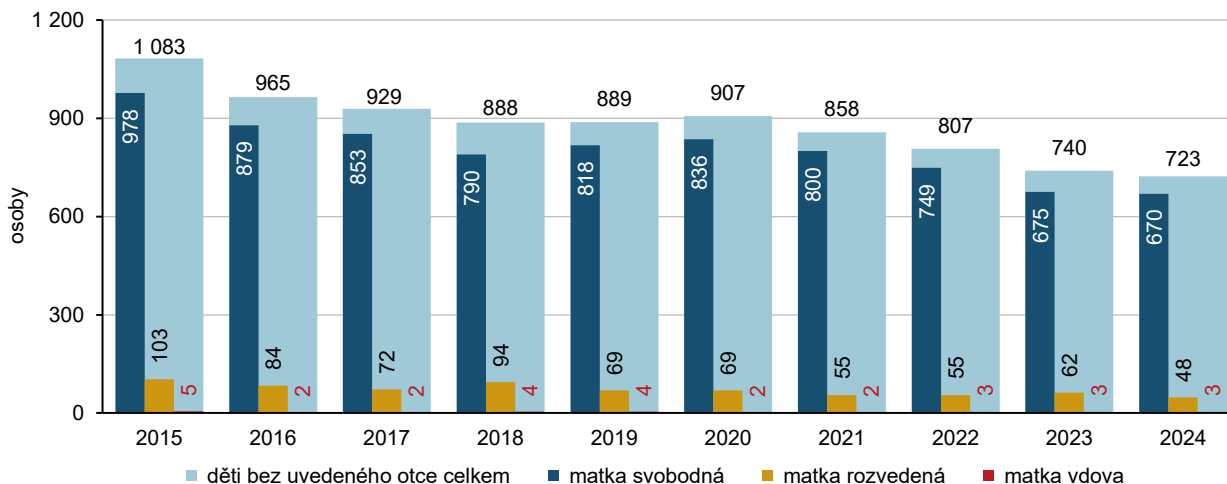
Graf 1.8 Živě narození a míra porodnosti v Jihomoravském kraji

Přes 40 % dětí se v kraji rodí mimo manželství.

Mimo manželství se v Jihomoravském kraji v roce 2024 narodilo 4 118 dětí, což bylo 41,7 % z počtu živě narozených dětí (v Česku 47,0 %). Podíl dětí narozených mimo

manželství dosáhl 20% hranice v roce 2002, 30% hranici překročil v roce 2008, přes 40 % se dostal v roce 2014. Dosud nejvyšší podíl narozených mimo manželství v kraji byl zaznamenán v roce 2020, a to 43,9 %. V roce 2024 počet dětí narozených mimo manželství meziročně klesl o 383 dětí. Podíl narozených dětí mimo manželství byl mezi kraji 3. nejnižší (po Praze a Zlínském kraji).

Graf 1.9 Živě narozené děti bez uvedení otce podle rodinného stavu matky v Jihomoravském kraji

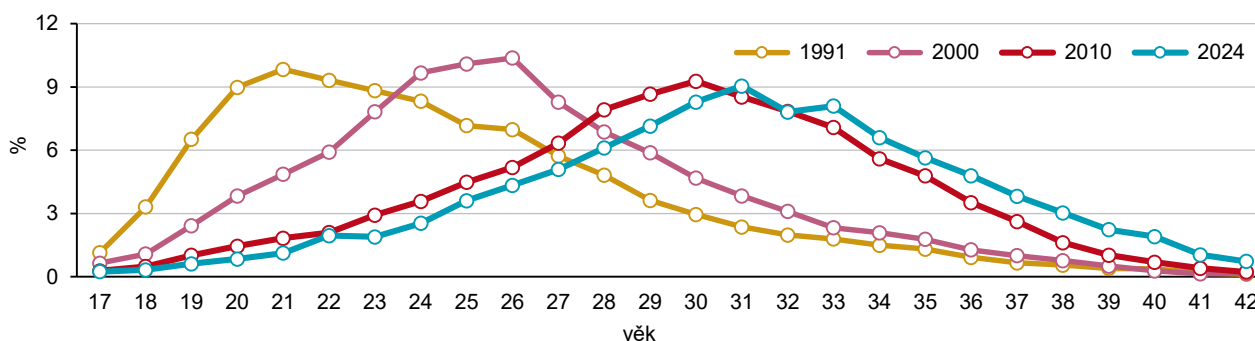
Podíl narozených chlapců byl nejnižší na Vyškovsku.

Mezi narozenými dětmi zpravidla převažují chlapci, což platilo i v roce 2024, kdy se v kraji živě narodilo 5 039 chlapců a 4 829 děvčat. V okrese Břeclav chlapci tvořili dokonce 54,4 % živě narozených dětí, naproti tomu v okrese Vyškov pouze 47,5 %. Celkem 45,9 % všech živě narozených dětí bylo prvorozených (4 528 dětí), 40,4 % druhozených (3 982 dětí), 10,1 % bylo třetích (998 dětí) a 360 dětí bylo pro matku již jako čtvrté či další dítě (3,6 %).

Počet dětí bez uvedeného otce byl za posledních 10 let nejnižší.

V roce 2024 u 723 dětí živě narozených mimo manželství nebyl uveden otec (17,6 % z počtu dětí narozených mimo manželství). Z tohoto počtu u 670 dětí bez uvedeného otce byla matka svobodná, u 48 dětí matka rozvedená a u 5 dětí bez uvedeného otce byla matkou vdova. Počet narozených dětí bez uvedeného otce meziročně poklesl o 17 dětí a byl v posledních 10 letech počtem nejnižším.

Graf 1.10 Podíl živě narozených podle věku matky při narození dítěte v Jihomoravském kraji

Posledních pět let se nejvíce dětí rodí matkám ve věku 30 nebo 31 let.

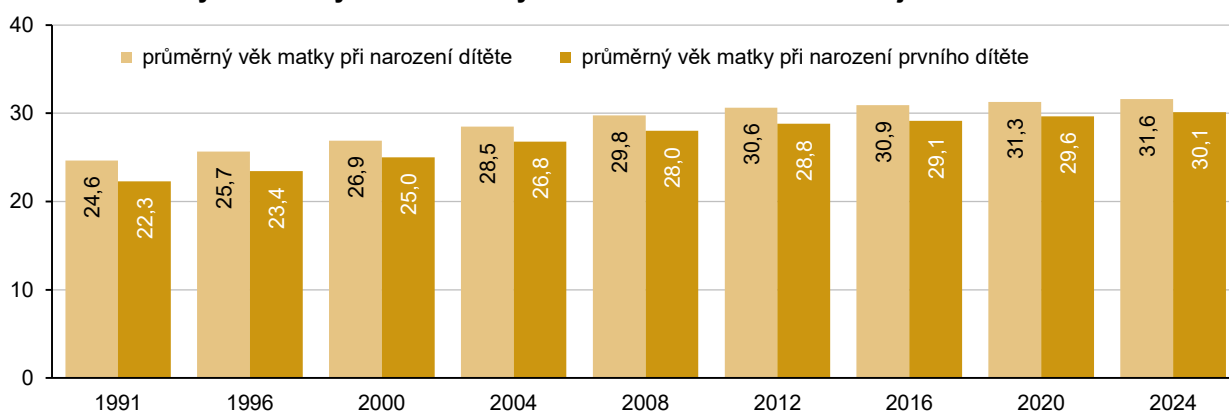
Průměrný věk matky při narození dítěte se postupně zvyšoval. Z uvedeného grafu je patrné, že v roce 1991 se nejvíce dětí v kraji narodilo matkám ve věku 21 let (9,84 %). V roce 2000 bylo nejvíce dětí matek ve věku 26 let (10,37 %). Rozdíl mezi znázorněnými roky 2010 a 2024 ale již není tak výrazný. V roce 2010 se nejvíce dětí v kraji narodilo matkám ve věku 30 let (9,27 %), v roce 2024 matkám ve věku 31 let

(9,04 % živě narozených dětí). V posledních pěti letech nejvyšší podíl dětí osciluje mezi věkem matky 30 nebo 31 let. Z grafu je také zřejmé, že proti znázorněným předešlým rokům byl v roce 2024 vyšší podíl narozených dětí, jejichž matky přesáhly věk 33 let.

Průměrný věk matky se dlouhodobě zvyšuje.

Trend odkládání porodů do vyššího věku matky, a to zejména prvního porodu, sílí až do roku 2009, v posledních letech není zvyšování průměrného věku matky tak výrazné. Počítáme-li průměrný věk matky při narození dítěte z rozložení absolutních počtů živě narozených podle věku matky, pak v roce 2024 dosáhl průměrný věk matky při narození prvního dítěte 30,1 roku, před deseti lety to bylo o jeden rok méně, v porovnání s rokem 2004 však rozdíl činil přes 3 roky a oproti roku 1994 (tedy během třiceti let) již téměř 8 let. V roce 1994 bylo matce bez ohledu na pořadí porodu v průměru 25,0 roku, v roce 2024 již 31,6 roku. Nicméně v průběhu desetiletí se průměrný věk matky zvýšil jen o 0,8 roku.

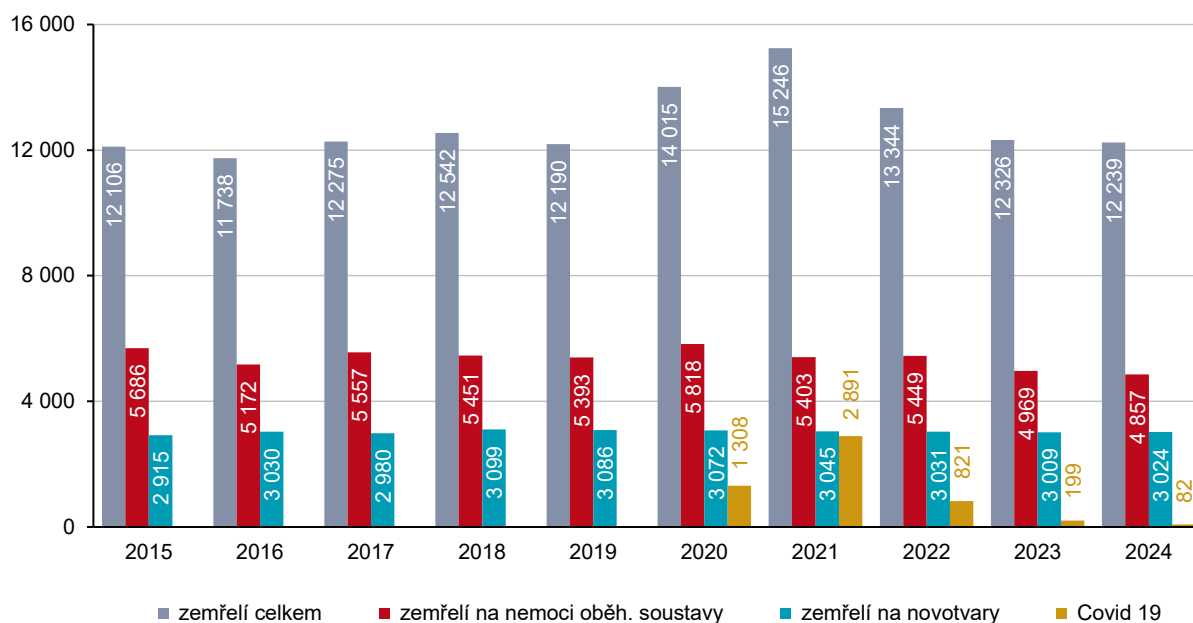
Graf 1.11 Průměrný věk matky živě narozených dětí v Jihomoravském kraji

Pozn.: Průměrný věk matky při narození dítěte je vypočítán z rozložení absolutních počtů živě narozených podle věku matky.

Zemřelí

Graf 1.12 Zemřelí podle vybraných příčin úmrtí v Jihomoravském kraji

Počet zemřelých v kraji se meziročně téměř nezměnil.

V Jihomoravském kraji v roce 2024 zemřelo 12 239 osob, což bylo o 87 osob méně než v předcházejícím roce, kdy se počet zemřelých víceméně vrátil na „předpandemickou“

úroveň. Hrubá míra úmrtnosti (počet zemřelých na 1 000 obyvatel) v kraji v roce 2024 činila 9,98 ‰ (3. nejnižší po Praze a Středočeském kraji) a byla nižší než průměr Česka (10,31 ‰). Ve struktuře zemřelých podle věku byly nejpočetnější skupinou zemřelých osoby ve věku 80 až 89 let (32,3 %) a 70 až 79 let (27,8 % zemřelých). Mezi zemřelými však bylo i 20 dětí do 1 roku a dalších 20 dětí ve věku 1 až 14 let.

Příčinám úmrtí dlouhodobě vévodí nemoci oběhové soustavy.

Příčinou úmrtí takřka dvou třetin zemřelých jsou dlouhodobě, a to nejen v Jihomoravském kraji, nemoci oběhové soustavy a nádorová onemocnění. Nemoci oběhové soustavy byly v roce 2019 příčinou úmrtí 44,2 % zemřelých v kraji a novotvary způsobily 25,3 % úmrtí. Ovšem v roce 2021 se podíl těchto základních příčin úmrtí snížil na 35,4 %, resp. 20,0 %. V roce 2024 byly nemoci oběhové soustavy příčinou 39,7 % úmrtí, novotvary pak 24,7 % úmrtí.

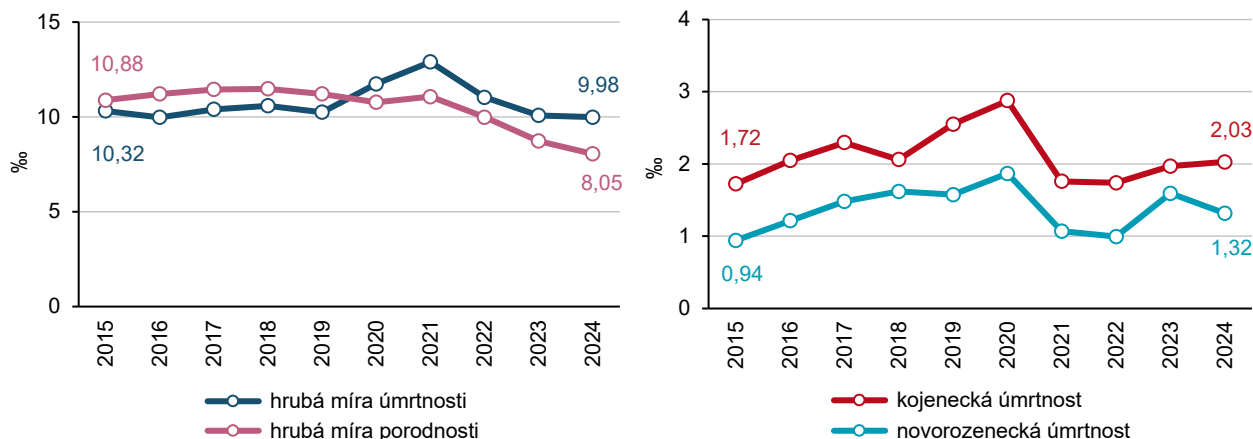
Podíl zemřelých na Covid v kraji poklesl pod 1% hranici.

Významnou roli v letech 2020 a 2021 sehrála diagnóza Covid-19. Na Covid, resp. na Covid souběžně s jinou diagnózou, v kraji zemřelo v roce 2020 1 308 osob (9,3 % zemřelých) a v roce 2021 dokonce 2 891 osob (19,0 % zemřelých). V roce 2022 bylo touto příčinou úmrtí označeno 821 případů (6,2 % zemřelých), v roce 2023 „jen“ 199 případů (tj. 1,6 %), v roce 2024 jejich počet klesl na 82 (tj. 0,7 %) a mezi nejvýznamnějšími příčinami úmrtí již nefiguruje.

Novorozenecká úmrtnost se meziročně snížila, kojenecká úmrtnost však mírně vzrostla.

Ukazatele úmrtnosti v nízkém věku do roku 2015 v kraji spíše kolísaly, v dalších letech se každoročně vesměs mírně zhoršovaly. V letech 2021 a 2022 byl zaznamenán výrazný pokles kojenecké i novorozenecké úmrtnosti, který nahradilo zhoršení těchto parametrů v následujících letech. V roce 2024 kojenecká úmrtnost (zemřelí do 1 roku na 1 000 živě narozených) v kraji činila 2,03 ‰ (v Česku 2,32 ‰) a byla 6. nejnižší mezi kraji. Novorozenecká úmrtnost (zemřelí do 28 dnů na 1 000 živě narozených) činila 1,32 ‰ (v Česku 1,58 ‰) a byla mezi kraji 5. nejnižší.

Graf 1.13 Hrubé míry úmrtnosti a porodnosti v Jihomoravském kraji

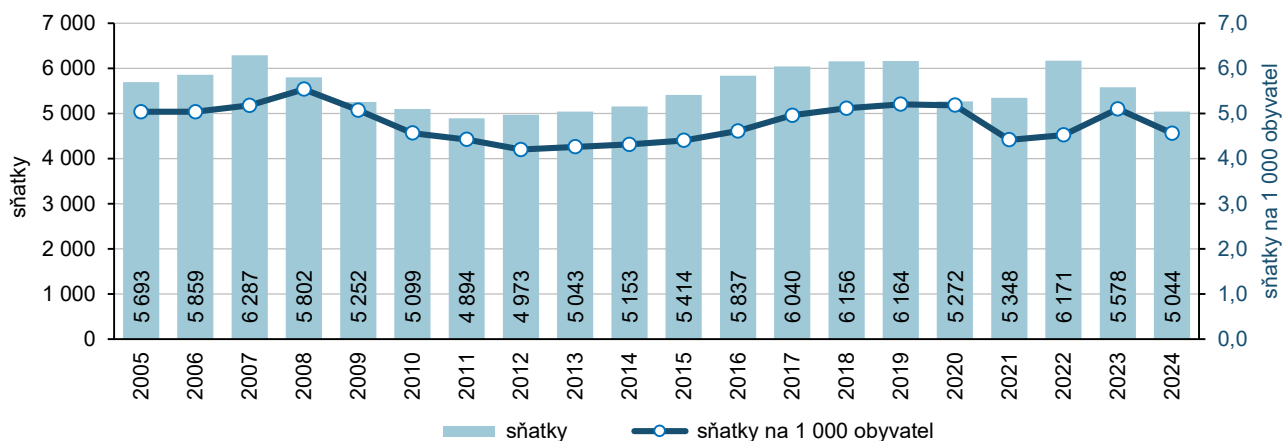
Sňatky a rozvody

Snoubenci věří, že existuje šťastné datum pro uzavření sňatku. Dosud nebyl překonán denní rekord počtu uzavřených sňatků z roku 2007.

Pro účely územního členění sňatků je rozhodující místo trvalého bydliště manžela. Podle tohoto členění bylo v roce 2024 v Jihomoravském kraji uzavřeno 5 044 sňatků. Od roku 1991, tedy od roku, kdy jsou k dispozici přepočtené údaje na současnou strukturu správního uspořádání Jihomoravského kraje, byl nejnižší počet sňatků v roce 2011–v tomto roce bylo v kraji uzavřeno pouze 4 894 sňatků. Poté se počty sňatků každoročně zvyšovaly až do roku 2019. V letech 2020 a 2021 vlivem pandemické situace a z toho plynoucích omezení počet sňatků výrazně poklesl, ale v roce 2022 se již vrátil na předchozí úroveň. Nicméně v roce 2024 počet sňatků

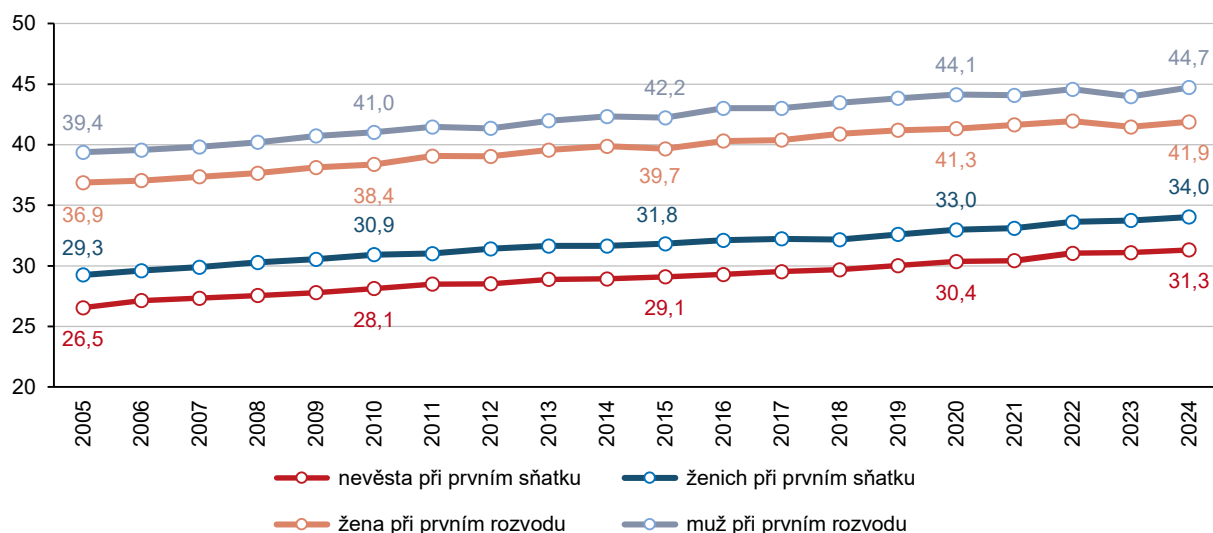

v kraji znovu poklesl (o 534) na již zmíněných 5 044. Nejvyšší počet sňatků byl v posledních 30 letech uzavřen v roce 2007, a to 6 287. Projevila se tzv. příznivá „konstelace šťastných čísel“ a v sobotu 7. 7. 2007 bylo v kraji uzavřeno 487 sňatků. V roce 2024 byl nejoblíbenějším dnem svatebních obřadů 22. 6., své „ano“ si řeklo 225 párů. Více než 200 manželství pak bylo uzavřeno ještě 24. 8. a 7. 9. Dva páry si sňatek nadělily na Štědrý den, jeden se rozhodl pro obřad na Silvestra a žádný pár neuzavřel manželství 1. dubna. Z celkového ročního počtu manželství uzavřených v kraji bylo 68,3 % sňatků (tj. 3 445 případů), kde byli oba snoubenci svobodní.

Graf 1.14 Sňatky v Jihomoravském kraji

Krajská úroveň hrubé míry sňatečnosti mírně převýšila celorepublikový průměr.

V rámci Jihomoravského kraje se hrubá míra sňatečnosti pohybovala od 4,43 sňatků na 1 000 obyvatel v okrese Brno-město po 3,71 sňatků v okrese Brno-venkov. Krajská úroveň hrubé míry sňatečnosti 4,11 ‰ víceméně odpovídala republikové úrovni (4,09 ‰) a byla mezi kraji 6. nejvyšší (spolu s Jihočeským krajem).

Graf 1.15 Průměrný věk mužů a žen při prvním sňatku a rozvodu v Jihomoravském kraji

Průměrný věk snoubenců se stále zvyšuje.

Průměrný věk ženichů při prvním sňatku v roce 2024 v kraji dosáhl 34,0 roku, průměrný věk nevěst 31,3 roku. U mužů i žen to bylo o 4,8 roku více než před dvaceti lety. Ještě před deseti lety se ženy do 30 let podílely na celkovém počtu prvních uzavíraných manželství 51,8 %, v roce 2024 to bylo už jen 37,0 %. V případě mužů byl tento pokles také zřetelný – z podílu 33,9 % v roce 2015 na 23,9 % v roce

2024. Lze také uvést, že v roce 2024 uzavřeli sňatek na jedné straně věkového spektra tři devatenáctiletí ženiši a pět nevěst mladších 19 let, na druhé straně bylo jedenáct ženichů a tři nevěsty ve věkovém rozmezí 80 a více let. Nejstarší ženich měl 89 let, nevěsta 83 let. Nejvíce sňatků bylo uzavřeno mezi snoubenci s jednoletým věkovým rozdílem, přičemž nejvýznamnější zaznamenané věkové rozdíly mezi snoubenci byly o 39 let starší ženich a o 23 let starší nevěsta. Každá pátá nevěsta byla starší než ženich.

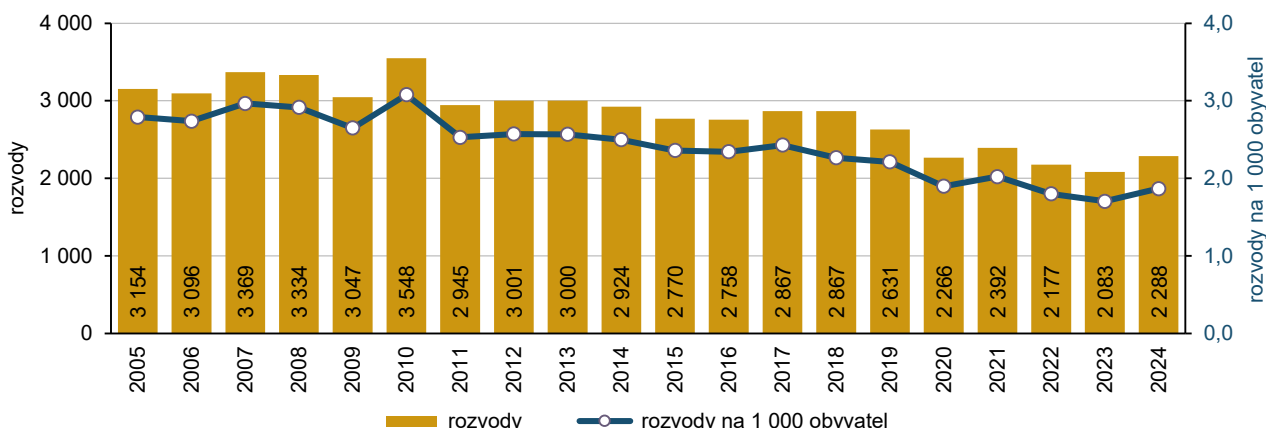
Počet rozvodů se meziročně téměř o desetinu zvýšil.

Rozvody jsou územně členěny podle posledního společného bydliště manželů. To mělo v roce 2024 v Jihomoravském kraji celkem 2 288 rozvedených manželství, což bylo meziročně o 9,8 % více. Počet rozvodů proti roku 2023 vzrostl o 205, i když dlužno podotknout, že roční údaje jsou ovlivňovány délkou trvání rozvodového řízení. Hrubá míra rozvodovosti (tj. počet rozvodů na 1 000 obyvatel) dosáhla 1,87 ‰ a byla pod úrovní Česka (1,91 ‰), mezi kraji byla 4. nejnižší. Index rozvodovosti, který uvádí počet rozvodů na 100 sňatků, se zvýšil z 37,34 v roce 2023 na 45,36 v roce 2024, což odráží fakt, že počet rozvodů vzrostl, zatímco počet sňatků se snížil.

Zvyšuje se i průměrný věk rozvádějících se.

Podobně, jako se zvyšoval průměrný věk při uzavírání manželství, docházelo i k navyšování průměrného věku při rozvodu. U mužů se průměrný věk u prvního rozvodu zvýšil za 20 let o 5,3 roku na 44,7 let v roce 2024, u žen pak o 5,0 na 41,9 roku.

Graf 1.16 Rozvody v Jihomoravském kraji

Rozvody manželství bez nezletilých dětí tvoří v průměru jen dvě pětiny případů.

V průměru uplynulých dvaceti let byly téměř tři pětiny z celkového počtu rozvodů v kraji rozvody manželství s nezletilými dětmi. Nejnižší podíl rozvodů s dětmi na celku byl vykázán v roce 2014, a to 55,5 %. V roce 2024 znamenalo 1 306 rozvodů s nezletilými dětmi 57,1% podíl z celkového počtu rozvodů. Bylo rozvedeno 614 manželství s jedním dítětem, 607 manželství se dvěma dětmi a 85 manželství se třemi a více dětmi. Podíly rozvodů manželství s nezletilými dětmi poprvé klesly pod hranici 60 % v roce 2007 a tuto hranici s výjimkou roku 2017 a 2021 nepřekročily.

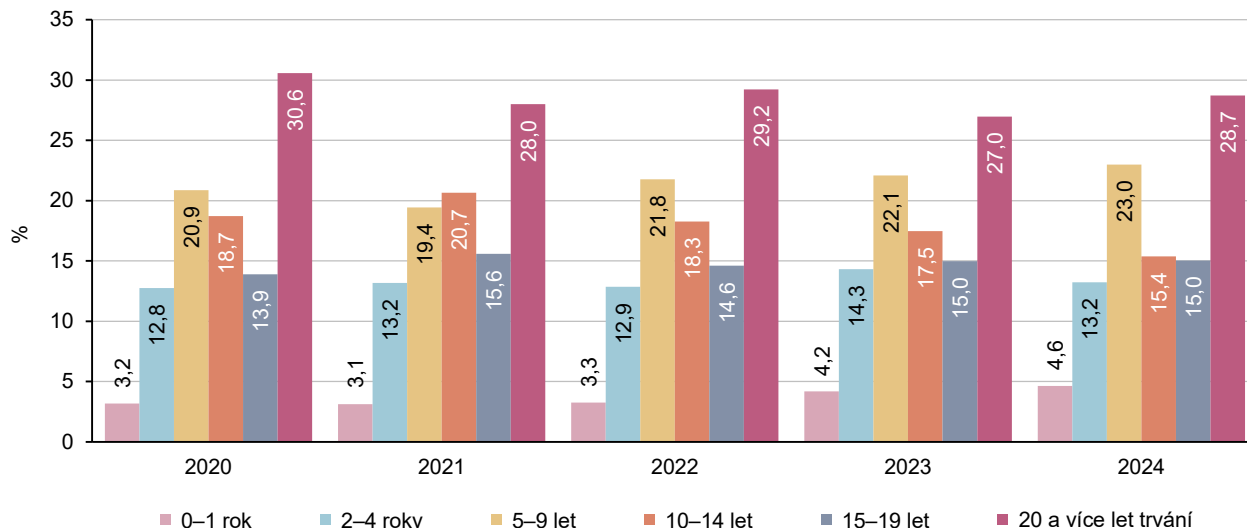
Nejvyšší podíl na rozvodech představují manželství rozvedená po více než 20 letech trvání.

Pokud rozdělíme rozvody z hlediska délky trvání manželství, pak nejvyšší podíl tradičně tvořila rozvedená manželství trvající 20 a více let, v roce 2024 dosáhla na 28,7 % ze všech rozvodů. V posledních pěti letech se o druhou a třetí příčku dělily kategorie 5 až 9 let a 10 až 14 let. V roce 2024 tato rozvedená manželství tvořila 23,0 %, resp. 15,4 % celku.

Pouze 15 % manželství bylo v roce 2024 rozvedeno na návrh ženy.

Nejvíce rozvodů v roce 2024 bylo výsledkem společného návrhu (1 771 rozvodů, tj. 77,4 % celku), žena byla navrhovatelkou rozvodu ve 345 případech (15,1 % celku), muži navrhli 172 rozvodů (7,5 % celku). Podíl žen, coby navrhovatelek rozvodu, se v průběhu posledních desíti let snižoval a současně vzrůstal podíl společných návrhů. V roce 2015 byla žena navrhovatelkou u 50,3 % rozvodů, v roce 2024 podíl návrhů podaných ženou klesl o 35,2 procentních bodů na již zmíněných 15,1 % návrhů.

Graf 1.17 Podíly rozvodů v Jihomoravském kraji dle délky trvání manželství

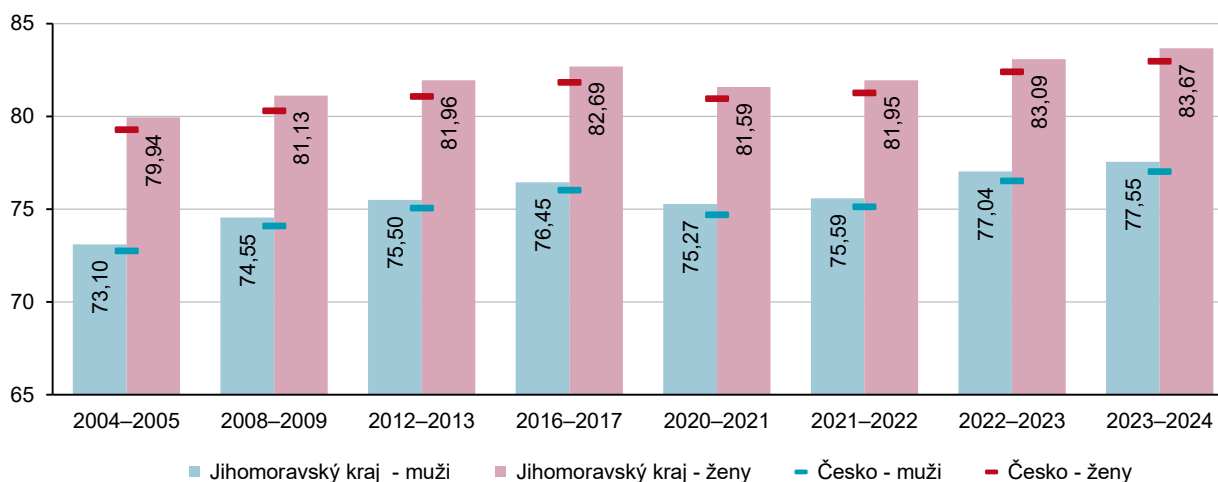

Věková struktura obyvatel

Mezikrajské srovnání údajů o naději dožití je pro kraj velmi příznivé.

Údaje zjištěné z dvouletých průměrů (tj. od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2024) udávají, že muž narozený v Jihomoravském kraji v roce 2024 se pravděpodobně dožije věku 77,55 roku. Žena narozená v roce 2024 v Jihomoravském kraji se pravděpodobně dožije 83,67 roku, má tedy o 6,12 roku vyšší naději dožití než muž.

Graf 1.18 Naděje dožití (střední délky života) při narození v Jihomoravském kraji a Česku (roky)

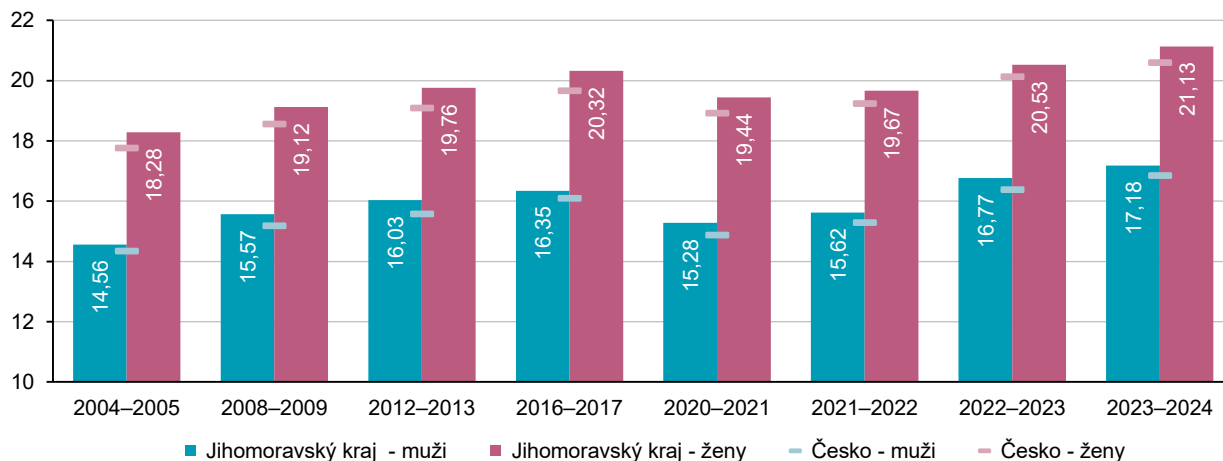

Příznivý vývoj naděje dožití (střední délky života) přerušený dopady pandemie se opět vrátil k růstu.

Střední délka života se postupně zvyšovala až do roku 2019. Tento dlouhodobý růst naděje dožití dočasně přerušila zvýšená úmrtnost v pandemických letech 2020 a 2021, která se odrazila ve snížení očekávaných hodnot střední délky života. V roce 2022 se krajské i celorepublikové hodnoty naděje dožití opět vrátily k růstu a v roce

2024 (resp. průměru let 2023 a 2024) střední délka života oproti předchozímu srovnávacímu období v kraji vzrostla o 0,51 roku u mužů a 0,59 let u žen a překročila tak „předpandemické“ hodnoty u žen o 0,85 roku, u mužů o 0,96 roku. Za 20 let, tedy od roku 2005 (průměru let 2004 a 2005) do roku 2024 (průměru let 2023 a 2024), vzrostla střední délka života v Jihomoravském kraji u mužů o 4,45 roku a u žen o 3,73 roku.

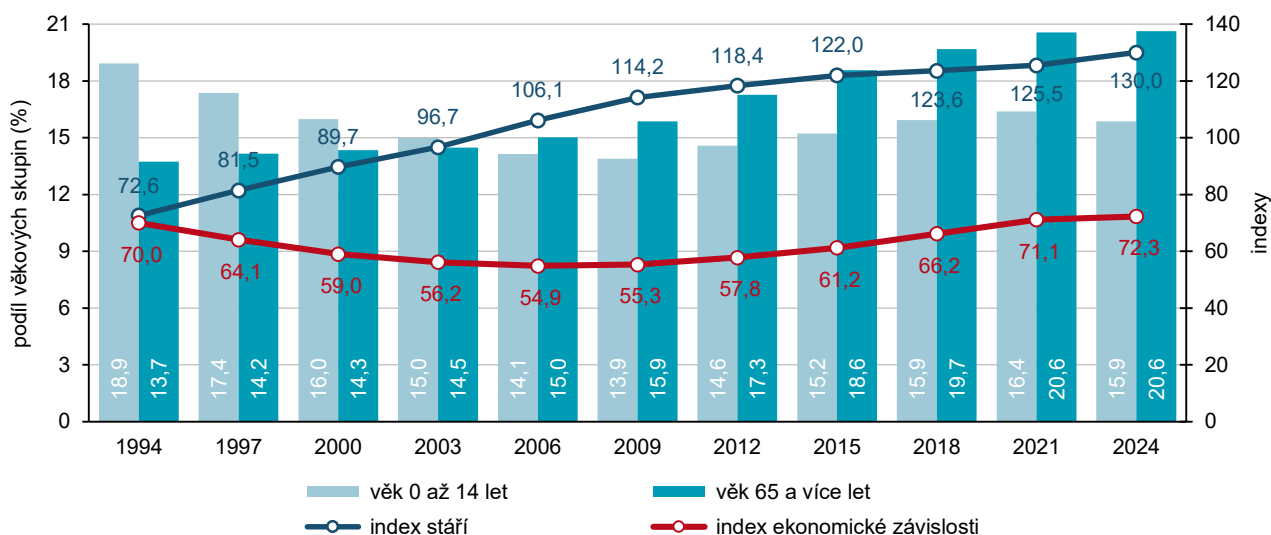
Graf 1.19 Naděje dožití ve věku 65 let v Jihomoravském kraji a Česku (roky)

Naděje dožití seniorů se po pandemických letech opět vrátila ke svému růstu.

Muž, který žije v Jihomoravském kraji a v roce 2024 dovršil 65 let, má před sebou pravděpodobně ještě 17,18 roku života, žena stejného věku pak 21,13 roku, tedy o 3,95 roku více. Naděje dožití se po pandemických letech opět vrátila ke svému růstu i v této věkové kategorii. Meziročně se zvýšila o 0,41 roku u mužů a 0,60 roku u žen. Ve dvacetiletém horizontu lze konstatovat, že se střední délka života u 65letých zvýšila od roku 2005 (rozumějme průměru let 2004–2005) o 2,62 roku u mužů a o 2,85 roku u žen.

Graf 1.20 Věkové skupiny a indexy stáří a ekonomické závislosti v Jihomoravském kraji (k 31. 12.)

Podíl osob ve věku 65 a více let dosáhl své rekordní hodnoty.

Z pohledu věkové skladby největší část obyvatel kraje tvoří osoby ve věku 15 až 64 let (780,6 tis. osob, tj. 63,5 % celku), následuje skupina obyvatel ve věku 65 a více let (253,6 tis., tj. 20,6 %), nejnižší podíl, a to 15,9 %, tvoří obyvatelé ve věku do 14 let (195,1 tis. osob). Rok 2004 byl posledním rokem, ve kterém podíl

dětské složky obyvatel (14,7 %) převýšil podíl obyvatel ve věku 65 a více let (14,6 %). Podíl dětské složky obyvatel dosáhl svého minima v roce 2008 (13,8 %) a od té doby se každoročně zvyšoval až na hodnotu 16,5 % v roce 2022. Nyní evidujeme již podruhé meziroční pokles, oproti roku 2023 o 0,3 procentního bodu na 15,9 %. Podíl osob ve věku 65 a více let dosáhl v Jihomoravském kraji své rekordní hodnoty 20,6 % v roce 2021, této hodnoty znovu dosáhl v roce 2024.

Nad hodnotou 100 je index stáří od roku 2005.

Ze zastoupení věkových skupin obyvatel je konstruován index stáří – v Jihomoravském kraji v roce 2024 udával, že na 100 osob ve věku 0 až 14 let připadlo 130,0 osob starších 65 let. Pro srovnání – v roce 1994 to bylo pouze 72,6 osob starších 65 let. Po vytrvalém růstu tohoto indexu v předchozích letech došlo v roce 2022 v důsledku epidemiologické situace k přechodnému poklesu (o 1,9 bodu), v roce 2024 však index opět rostl (meziročně o 3,6 bodu) a dosáhl svého dosavadního maxima. Již výše zmíněný rok 2004 byl posledním rokem, kdy index stáří v kraji byl pod hranicí 100. V ostatních krajích Česka se výše indexu stáří pohybovala v rozmezí od 109,4 ve Středočeském kraji po 152,0 v Karlovarském kraji. Výše indexu stáří Jihomoravského kraje byla ve srovnání s ostatními kraji třetí nejnižší a pod celorepublikovou hodnotou 133,4.

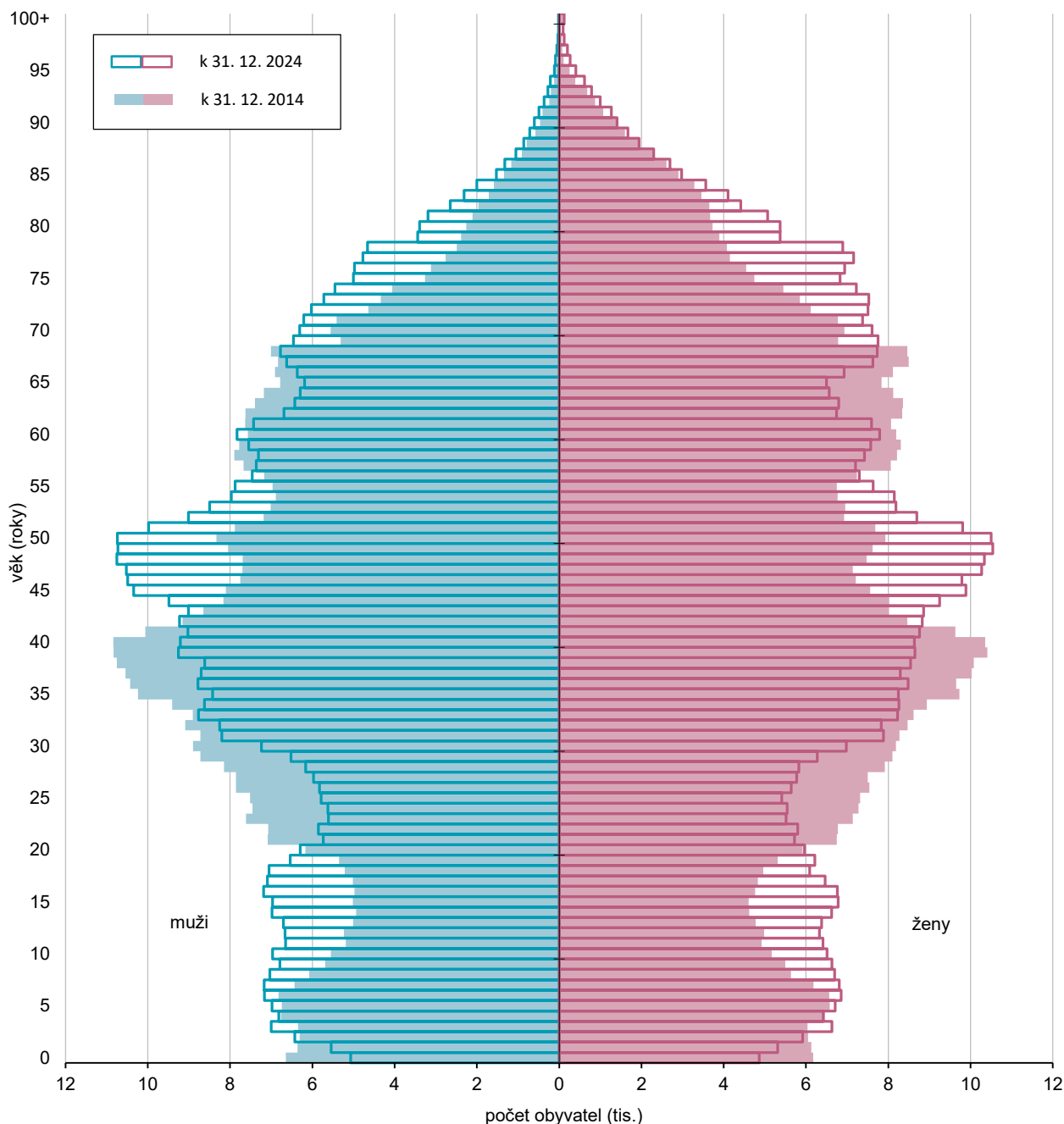
Index ekonomické závislosti v Jihomoravském kraji meziročně mírně vrostl.

Index ekonomické závislosti (IEZ) vyjadřuje poměr počtu osob v ekonomicky neaktivním věku (0–19 let a 65 let a více) k počtu osob v ekonomicky aktivním věku (20–64 let). V roce 2024 tento index ukazuje, že na 100 obyvatel kraje v ekonomicky neaktivním věku připadalo 72,3 obyvatel ekonomicky aktivních. Meziročně hodnota tohoto indexu vzrostla o 0,3 a byla vyšší než celorepubliková hodnota (72,0). Mezi kraji byl IEZ 6. nejnižší. Minima v kraji dosáhl v roce 2007, a to 54,6.

Populace v kraji stárne, průměrný věk obyvatel je ale mezi kraji 3. nejnižší.

Průměrný věk obyvatel Jihomoravského kraje na konci roku 2024 dosáhl 42,9 roku, ženám bylo v průměru 44,4 roku a mužům 41,4 let. Meziročně se průměrný věk celkem i podle pohlaví zvýšil – v roce 2023 průměrný věk obyvatel kraje činil 42,7 roku (ženy 44,1 a muži 41,2 let). Ve srovnání s rokem 1994 se průměrný věk obyvatel kraje zvýšil o 5,7 roku, u mužů se zvýšil o 6,1 roku a průměrný věk žen vzrostl o 5,4 roku. Z mezikrajského srovnání vyplývá, že nejvyšší průměrný věk obyvatel byl ve Zlínském kraji (44,2 roku), nejnižší ve Středočeském kraji (41,8 roku), obyvatelstvo Jihomoravského kraje má 3. nejnižší průměrný věk.

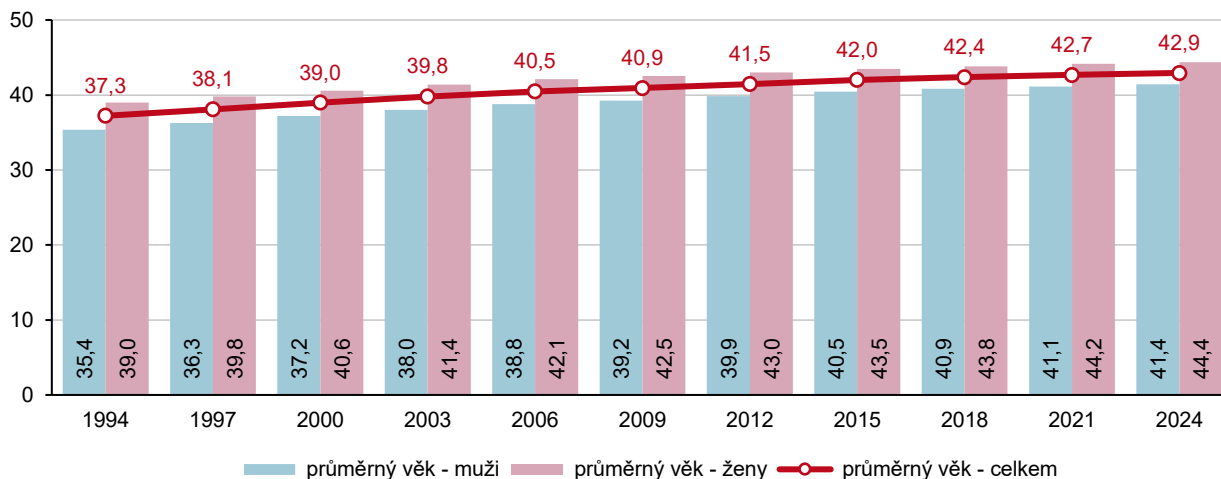
Graf 1.21 Věkové složení obyvatelstva Jihomoravského kraje (k 31. 12.)

Nejnižší průměrný věk má obyvatelstvo v okrese Brno-venkov, na opačném pólu jsou obyvatelé okresu Hodonín.

V průměru nejmladší obyvatelstvo v Jihomoravském kraji bylo v roce 2024 v okrese Brno-venkov, kde se nejvyšší podíl dětské složky na obyvatelstvu (17,9 %) a nejnižší podíl osob ve věku 65 a více let (18,8 %) odrazil i v nejnižším průměrném věku mužů (40,5 roku) i žen (42,8 roku). Naopak nejstarší obyvatelstvo bylo na Hodonínsku, kde nejnižší podíl dětské složky na obyvatelstvu (14,1 %) a naopak nejvyšší podíl osob ve věku 65 a více let (22,8 %) s sebou nesl i nejvyšší průměrný věk mužů (43,2 roku) i žen (46,3 roku). Nejvíce obyvatel v kraji bylo ve věku 49 let (celkem 21 268; 10 728 mužů a 10 540 žen). Pro porovnání, v roce 2014 byli nejpočetnější skupinou obyvatelé kraje ve věku 39 let (21 244 osob).

Graf 1.22 Průměrný věk obyvatelstva Jihomoravského kraje (k 31. 12.)

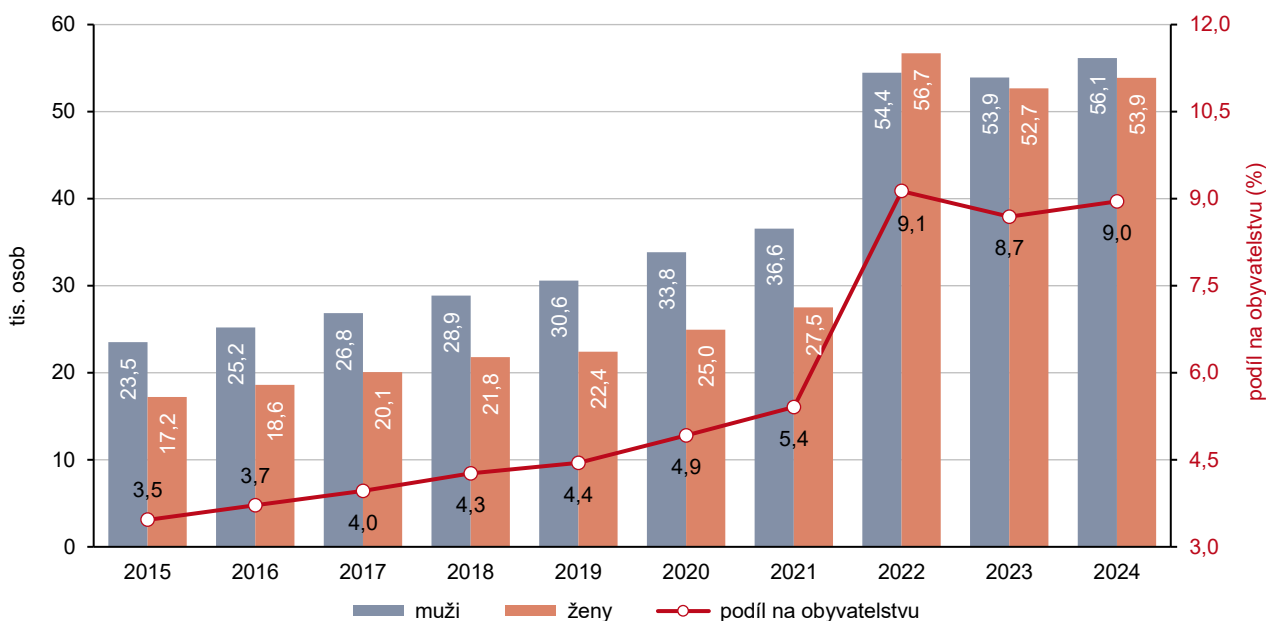

Cizinci

Počet cizinců v roce 2024 vzrostl, stále zůstává ovlivněný konfliktem na Ukrajině.

Na konci roku 2024 žilo v Jihomoravském kraji 110,0 tis. cizinců (včetně občanů s mezinárodní ochranou), jejich podíl na celkovém počtu obyvatel kraje vzrostl o 0,3 procentního bodu na 9,0 %. Meziročně počet cizinců vzrostl o 3 449 osob.

Graf 1.23 Cizinci (včetně občanů s mezinárodní ochranou) v Jihomoravském kraji (stav k 31. 12.)

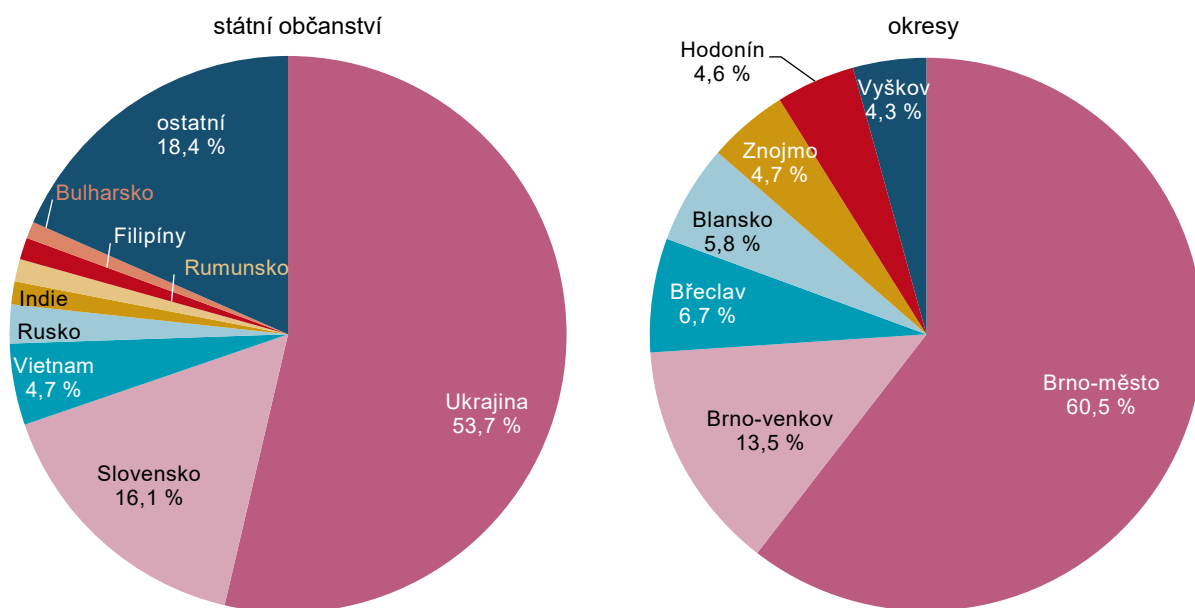
Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Mezi cizinci je nejvíce osob z Ukrajiny a ze Slovenska.

V dělení podle státního občanství bylo mezi cizinci v kraji na konci roku 2024 nejvíce osob z Ukrajiny (58 910 osob, tj. 53,7 % z celku), ze Slovenska (17 645 osob, tj. 16,1 % z celku) a z Vietnamu (5 195 osob, tj. 4,7 % z celkového počtu cizinců v kraji bez azylantů). Z grafu je patrné, že mezi cizinci dlouhodobě převažovali muži, kromě roku 2022. Podíl mužů s výjimkou let 2019, 2023 a 2024 pozvolna klesal. V roce 2015 bylo mezi cizinci v kraji 57,7 % mužů, v roce 2022 klesl na hodnotu 49,0 %. V roce 2024 vzrostl podíl na 51,0 %, což je ale stále hluboko pod „předválečným“ zhruba 57% podílem mužů. Z okresů kraje žilo nejvíce cizinců v Brně-městě (66 392 osob). V roce 2013 podíl cizinců z krajského celku, kteří žili v Brně-městě, přesáhl hranici 60 % a nad touto hodnotou se držel až do roku 2021, kdy dosáhl dosavadního maxima 64,6 %. V meziročním srovnání rok 2024 přinesl opětovný růst podílu cizinců žijících v Brně-městě, a to o 0,8 procentního bodu na

60,5 %. Nejméně cizinců bylo na konci roku 2024 evidováno v okrese Vyškov, a to 4 705.

Graf 1.24 Cizinci (bez azylantů) podle státního občanství a bydliště v okresech Jihomoravského kraje (k 31. 12. 2024)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie